

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора

МУРАВСЬКОГО Володимира Васильовича

на дисертаційну роботу

ЖУК Наталі Тарасівни

на тему: «Аналіз фінансової безпеки підприємств харчової промисловості»

на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Актуальності теми дослідження. Розвиток харчової галузі економіки є пріоритетною сферою забезпечення соціально-економічної безпеки країни. Водночас, підприємства харчової промисловості, незважаючи на прояв глобальних та локальних ризиків і загроз функціонуванню, характеризуються значною фінансовою стійкістю на ринку товарів і послуг. Дуальне поєднання важливості та перспективності забезпечення фінансової стійкості харчової індустрії актуалізує необхідність оптимізації управління фінансовою безпекою підприємств, задіяних у виготовленні продуктів харчування.

Оскільки управління фінансовою безпекою ґрунтується на використанні облікової інформації про фінансовий стан підприємства та зміни умов внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності, необхідною є активізація досліджень у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування. Проте, особливо важливим для удосконалення інформаційного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств харчової промисловості є організація ефективної аналітичної інтерпретації облікової інформації. Аналіз фінансової безпеки постає важливим інструментом управління у забезпеченні ефективної, безперебійної та результативної діяльності підприємств харчової промисловості.

Необхідність у наукових дослідженнях та прикладних розробках щодо аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості визначає

актуальність обраної Жук Н.Т теми дисертаційної роботи, коректність позиціонування предмету та об'єкту, мети та завдань дисертаційного дослідження. Об'єктом дослідження обрано процес фінансово-господарської діяльності підприємств харчової промисловості в контексті аналізу фінансової безпеки, а предметом – сукупність теоретичних, методологічних, методичних положень здійснення аналізу фінансової безпеки підприємствами харчової промисловості.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету: прикладної науково-дослідної теми, яка виконується за рахунок державного бюджету на тему «Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки» (державний реєстраційний номер 0123U101580), науково-дослідної теми: «Стан та перспективи розвитку системи бухгалтерського обліку та оподаткування в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0117U000147), науково-дослідної теми: «Розвиток системи бухгалтерського та управлінського обліку в умовах соціально-економічних викликів» (державний реєстраційний номер 0122U000927), у яких подані авторські пропозиції щодо оптимізації аналізу фінансової безпеки підприємств.

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому особисто здобувачкою розроблено теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. Здобувачці належать наукові ідеї роботи, теоретичні розробки й узагальнення, вибір методів дослідження, висновки та рекомендації, практичне впровадження результатів наукових досліджень. Внесок здобувачки в колективно опубліковані праці конкретизовано у переліку публікацій; у дисертаційній роботі використано лише ті ідеї, які належать особисто авторці. Особистий внесок дисертантки є достатнім.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертаційна робота характеризується логічною структурою,

достовірністю та обґрунтованістю сформованих висновків і рекомендацій, комплексністю опрацювання бібліографічних джерел. Достовірність і обґрунтованість представлених у дисертаційній роботі пропозицій ґрунтується на використанні широкого кола інформаційних джерел: праць вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчих та нормативних документів, даних з відкритих джерел, інформації з підприємств харчової промисловості. Використання автором джерел інформації є необхідним для підтвердження достовірності сформульованих автором наукових гіпотез та вирішених прикладних завдань дослідження. Достовірність проведеного дослідження зумовлена використанням загальнофілософських й загальнонаукових методів пізнання явищ і процесів.

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи. Визначені об'єкт і предмет дослідження достатньо розкриті в структурі та змісті дисертації. Ознайомлення з її змістом та структурою свідчить про комплексний підхід до проведеного автором дослідження, спрямованого на розвиток теоретичних основ аналізу фінансової безпеки; удосконалення методики аналізу фінансового стану, фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності; оптимізації порядку оцінки імовірності банкрутства та інтегрального аналізу ризиків у забезпеченні стратегічної рівноваги функціонування підприємств харчової промисловості.

Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових досліджень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком публікацій за темою дисертаційної роботи у зарубіжних та національних періодичних виданнях, а також обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Наукові праці автора на достатньому рівні відображають його особистий внесок у вирішення теоретичних та прикладних проблем розвитку аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Отже, зміст та структура роботи повністю узгоджується з її назвою, метою та завданнями досліджень. Наукові положення викладені послідовно й логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень, що належно апробовані та базуються на різноманітних інформаційних джерелах.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження.

Найбільш суттєві результати, що розкривають особистий внесок дисертанта у розробку досліджуваної тематики та характеризують новизну, полягають у комплексі взаємопов'язаних наукових розробок та пропозицій. Ознайомлення зі змістом дисертації Жук Н.Т., основними науковими працями здобувача дозволило визначити найважливіші теоретико-методичні положення, висновки та рекомендації, що доводять наукову новизну, відображають науковий внесок автора у розв'язання наукового завдання щодо обґрунтування теоретичних, методичних положень та практичних рекомендацій з вдосконалення аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Здобувачка відповідно до обраної мети дисертаційного дослідження, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості, розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо їх вдосконалення, сформулювала низку наукових і практичних завдань. Їх реалізація дала змогу одержати результати, висвітлених у авторських пропозиціях та рекомендаціях, що містять наукову новизну та мають практичне значення. Досягнення сформованих завдань стало можливим через використання широкого науково-методичного інструментарію, що дало змогу науково обґрунтувати висновки дисертаційної роботи і засвідчити придатність їх до використання у майбутніх наукових пошуках та практичній діяльності.

До наукових результатів, що спрямовані на вдосконалення теоретико-методичних положень та розробку науково-прикладних рекомендацій з удосконалення аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості, потрібно зарахувати:

1. Сутнісне позиціонування дефініції «фінансова безпека», ідентифікація її структурних компонент, дослідження впливу чинників, ризиків, загроз з виокремленням спільних та відмінних характеристик і необхідність їх врахування при аналізі фінансового стану підприємств харчової промисловості й розробленні стратегії розвитку підприємництва на ринку харчових продуктів.

2. Оптимізацію методики: загальної оцінки фінансового стану; аналізу фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності; дослідження ймовірності настання банкрутства фінансово-господарської діяльності підприємств у частині адаптації до галузевих особливостей з метою врахування впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на фінансову безпеку підприємств харчової промисловості.

3. Доповнення системи інтегральної оцінки ризиків у частині адаптації актуальних методик аналізу до специфічних внутрішніх і зовнішніх чинників функціонування підприємств харчової промисловості через: підбір оптимальної комбінації індикаторів, коригування їх вагових коефіцієнтів, аналітичну інтерпретацію в управлінській діяльності та використання у розробленні стратегії антикризового управління, що забезпечує комплексну оцінку стану та управління фінансовою безпекою на підприємствах харчової промисловості.

4. Розробку комплексної моделі аналізу фінансової безпеки з акцентом на оцінку ризиків, їх якісного та кількісного вимірювання на підприємствах харчової промисловості з урахуванням впливу характерних внутрішніх та зовнішніх чинників їх функціонування, що передбачає реалізацію послідовних методик дослідження і прогнозування фінансового стану суб'єктів господарювання з метою: підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності; мінімізації втрат від прояву загроз і ризиків; одночасного врахування інтересів керівників, власників й інших груп стейкхолдерів; як наслідок – забезпечення антикризового управління на оперативному та стратегічному рівнях.

Таким чином, основні наукові положення, результати і висновки дисертаційної роботи Жук Н.Т. мають істотну наукову новизну, достатній ступінь обґрунтованості, достовірність яких доведена здобувачем.

Повнота опублікування основних положень дисертації. Дисертаційна робота Жук Н.Т є самостійною, комплексною і повноцінною науковою працею. Основні положення та результати дослідження опубліковано викладено у 27 наукових працях, із них: 2 праці – співучасть у колективних монографіях; 4

статті – у наукових фахових виданнях України, що зареєстровані в міжнародних наукометричних базах; 21 публікація – в інших виданнях.

Загальний обсяг опублікованих праць становить 9,16 друк. арк. (особисто автору належить 5,76 друк. арк.), в тому числі наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації – 3,7 друк. арк., наукових праць апробаційного характеру – 2,06 друк. арк.

Положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені та обговорювалися на 21 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому особисто автором розроблено теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. Жук Н.Т. особисто належать наукові ідеї роботи, теоретичні розробки й узагальнення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист здобувачем та містяться в його публікаціях.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів і рекомендацій про їх використання. Проведені теоретичні дослідження є методичною базою для оцінювання і забезпечення фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. Основні теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня методичних розробок, які можуть бути використані у діяльності підприємств харчової промисловості.

Практичне значення мають пропозиції щодо: методики аналізу фінансової стійкості, ділової активності, загальної оцінки фінансового стану підприємства, діагностики кризових станів та інтегрального аналізу ризику в системі забезпечення фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Наукові результати, отримані у дисертації, пройшли апробацію і використовуються у практичній діяльності підприємств харчової промисловості, зокрема: ПАТ «ТерА» місто Тернопіль (№ 3/02 від 07.02.2023 р.); ЗАТ «Житомирські ласощі», м. Житомир (№123 від 17.10.2022 р.); ТзОВ «МІТ МІКС» (№89 від 24.01.2023 р.); Департаменті економічного розвитку і торгівлі Тернопільської обласної військової адміністрації (№01/2-11/1010 від

11.11.2022р.); Головному управлінні Дежспоживслужби в Тернопільській області (№37 від 29.11.2022р). Деякі результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін: «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання», «Основи фінансово-економічного аналізу», «Управлінський облік» (№ 126-2/468 від 20.03.2023р.).

Окремі результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі кафедри фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України при підготовці і викладанні лекцій з навчальної дисципліни «Фінансово-економічна безпека» (Акт про впровадження дисертаційного дослідження 29/1/9-1629 а/ві 15.03.23 р.).

Оцінка структури дисертації. Структура дисертаційної роботи Жук Н.Т. є цілісною, логічною і комплексною. Всі розділи пов'язані між собою, що забезпечує цілісне сприйняття досліджуваної проблеми і дозволяє визначити науковий внесок здобувача та ступінь вирішення сформульованих завдань відповідно до теми, мети та завдань дослідження. Оформлення роботи повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України до кваліфікаційних наукових робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 195 сторінок. Робота містить 36 таблиць, 62 рисунки, 27 додатків на 40 сторінках. Список використаних джерел налічує 224 найменувань.

Зі змістовної точки зору робота є завершеною науковою працею, а її результати є науково вагомими та практично значущими. Висновки, пропозиції, рекомендації, сформульовані здобувачем за результатами дисертаційного дослідження, містять елементи наукової новизни і мають цінність для розвитку теоретичних, методичних положень і практики аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Мова та стиль викладення. Дисертаційна робота Жук Н.Т. підготовлена діловою українською мовою, що ґрунтується на загально-науковій та економічній термінології. Стиль викладення тексту є науковим унаслідок застосування мовної компресії, логічної послідовності розкриття змісту параграфів та розділів дисертації, однозначності трактувань дефініцій та категорій, смислового взаємозв'язку завдань, наукової новизни, прикінцевих положень і висновків, об'єктивності порівняння проведених наукових досліджень та формування авторської позиції у сфері аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості тощо.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона подається до захисту. За змістом та оформленням дисертація Жук Н.Т. на тему «Аналіз фінансової безпеки підприємств харчової промисловості» відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема: 1) паспорту спеціальності 071 – «Облік і оподаткування», галузь знань 07 – «Управління та адміністрування»; 2) вимогам, встановленим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44; 3) основним вимогам до оформлення дисертаційних робіт.

Критичні зауваження до дисертації. Разом з важливими науковими здобутками, позитивною оцінкою змісту і оформленням дисертаційної роботи слід відмітити окремі зауваження та дискусійні положення, зокрема:

1. У вступі та першому параграфі «Суть, завдання фінансової безпеки підприємства у трансформаційних умовах господарювання» недостатньо пояснюється галузеве спрямування дисертаційної роботи, що не дає змоги первісно визначити важливість харчової галузі промисловості у забезпеченні фінансової безпеки на мікро та макрорівнях.

2. В останньому параграфі «Аналітико-організаційне забезпечення формування стратегії управління фінансовою безпекою» третього розділу кваліфікаційної роботи неналежно обґрунтований смисловий та інформаційний

зв'язок з іншими структурними елементами дисертації, що частково вносить авторські дослідження щодо вироблення стратегії фінансової безпеки підприємств за предметне поле дисертації.

3. Орієнтація тільки на фінансову звітність в інформаційному забезпеченні управлінням фінансовою безпекою деяких параграфів дисертаційної роботи не дає змоги досягнути поставлених автором завдань щодо оптимізації оперативного ризик-менеджменту.

4. Незважаючи на численні та різносторонні аналітичні розрахунки у сфері оцінки фінансової безпеки підприємств харчової промисловості не усюди присутня належна аналітична інтерпретація та пояснення результатів аналізу при формуванні основних положень дисертації та пропозицій здобувача.

5. В апробаційному переліку здобувача присутні переважно публікації у виданнях Тернопільської області, що дещо звужує географічну репрезентацію наукових здобутків та пропозицій дисертаційної роботи.

Вказані зауваження носять дискусійний характер та не зменшують цінність дисертаційної роботи щодо забезпечення фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.
Дисертаційна робота Жук Н.Т. на тему «Аналіз фінансової безпеки підприємств харчової промисловості», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати в сфері аналізу фінансової безпеки підприємств харчової промисловості.

Отримані здобувачем результати та запропоновані нові рішення, рекомендації та висновки є достовірними та всебічно обґрунтованими. Дисертація виконана на високому фаховому рівні, її зміст відповідає обраній темі дослідження та профілю спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

За рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, структурою, мовою та стилем викладення дисертація Жук Н.Т. на тему «Аналіз фінансової безпеки підприємств харчової промисловості» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами від 31.05.2019 р.), а її автор – Жук Наталя Тарасівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор

професор кафедри обліку і оподаткування

Західноукраїнського національного

університету МОН України

Володимир МУРАВСЬКИЙ

